

— Cracovia, 25 Aprilie. Pe calea ferată Warszawa-Viena, lângă Rogow, Breziny și Myszakow s'a întâmplat un lup-
te nonă între poloni și ruși. Călătorii spun că au întâlnit mulți ruși vulnerați. La 22 s'a dat uă luptă lângă Kompiers aproape de Warszawa, în care 300 usari au fost vulnerați, țeranii în rândurile polonilor au decis victoria. Warszawa astăptă numai ordinea pen-
tu izbucnirea revoluțiunii. Despre aceste întâmplări primim și alte tele-
grame, cari confirmă cele dișe. Diariul „Czas“ de la 25 Aprilie dișe, că usarii gardiei, trimiși din Warszawa în pădurile Kampionowski, spre a goni d'acolo uă despărțire de insurginți de suptu comanda lui Remiszewski, au fost bătuti cu desevirșire și au perdat 300 morți și vulnerați. Apröpe de la Myszakow s'a întâmplat ieri la 24, uă luptă; rușii, în retragerea lor, au adus la stațiunea drumului de feră 40 ruși vulnerați și 6 prizonieri poloni din cari patru vulnerați. Un martur ochiularu a comunicat diariului „Czas“ nuyela de alte trei lupte lângă calea ferată Warszawa-Cracovia, și anume lângă Rogow, Brzeziny și Jawornicki. Cea după urmă a linut de la 4 ore diminetă pînă la 11; rușii erau în număr de 600 öment, suptu comanda colonelului Aleicz și s'au retras la stațiunea cășei ferate de la Myszakow, luându cu dănsii 60 vulnerați d'ai lor. — Și la Tarnow s'au adus mai mulți vulnerați.

— Francfortu, 25 Aprilie. Diariul „Europe“ dișe că Dnu Bismark ar fi luat decisiunea d'a protesta în contra rescriptului danesü, de la 30 Martiu, numai după ce a aflat, că Franca se unesce cu Austria în desapro-
barea acestui rescriptu. Totu „Europe“ anuncie, că cele trei puteri, Franca, Englitera și Austria, ar fi luat decisiunea a rechiama pe ambasadorii lor respectivi de la Petersburg, dacă Czarul nu se va conforma cu cererile esprese în notele lor. Apoi asicuru d'a sci diu sorginți oficöse, că diplomația rusescă ar fi primitu instrucțiunea a prelungi termenul responsului, ca se castige timpü pentru a lucra.

— Kopenhagen, 25 Aprilie. Membrii Senatului: (Reichsrath:) dd. Blixen-Fincke, Balthaser Cristinsen, Hanson și Krüger au propus uă adresă către rege, în care, pe basa dispozițiunilor constituțiunii, ceru a se exprima plângere în contra edictului de la 30 Martiu și anume a articolelor 5 și 6.

Despre creditu și banci.

II. **Baudrillard.**
Tota viitorulu economiei și genului uman se conține în astu trei vorbe: lucru, capitale, creditu.
Banca nu este nă rutiua, este uă sciinta.
Gilbard. (Practical treatise.)
Veți No. de eri.)

Una din cele mai importante chăr-
tie de creditu este polița, inventată după cumu susținü unii, de evrei goniți din Franca în anul 640, după alții din contra fu inventată de Guelfi fiorontini esiliați în Franca, cari ita-
ginară acestu mijlocu pentru a li se pute trimite preții averilor lor vänd. Ori care ar fi însă originea sa, nu ne vom ocupa de ea, precum nici de avantajele se, cunoscute de toți. Avem numai a observa că chiar polița, astu instrumentu care aduse cele mai mari avantajö comercialu, nu pute fi suficiinte, neputindu circula de cătu într'ua mică sferă. Polița, spre a fi primită, trebuie mai äntiu ca traen-
tulu sau girantele se fi cunoscutu, căel altu-minteri nimine n'ar voi s'o pri-
mescă în plată sau s'o scomptede. D'aci rezultă că, öceptându-se puciu banchieri mari, alu căroru nume este destulü de cunoscutu, polițele nu pot

avde de cătu uă circulațiune förte restinsă. Unu altu desavantagiü este că polița trebuie se aibă uă dată fipsă, că nu este plătibile, nu se pöte încasa de cătu la scadința, că toți cari au suscrisü suntü responsabili; vedemü că cu töte avantajele polițelor (cambialilorü), creditulu banchierilorü fiindü prin natura lucrurilorü limitatü, aceste chăr-
tie de creditu, nu puteau cores-
punde la töte trebuințele comercialu; de aceea se instituiră bancele publice, cari prin asociatiunea multorü capitalisti formede unu capitale de milione spre a avde unu creditu suficiinte, ca biletele lorü, se pöta circula, și cu ätätü mai multü öa bitetulu de bancă, fiindü a vista și la purtătoriu, adică după cumu le nui economistulu Scoțese Elis uă polița scäduță și totu d'auna a scäde, n'are inconveniențele ce am vedutu că au polițele de a fi supusu la uă dată fipsă și de a face responsabili pre toți giranți.

Se întâmplă mai totu d'auna în lucrurile umane, ca din unu räu se nască unu bine; astu-felü nu și cu înființarea primelorü bance, cari la începutü nu fură de cătu bance de depositu. Una din cauzele cari turburără comercialu în mediul evü, era falsificatiunea monetelorü. Principii, creșindü că au putere a da monetei ori ce valöre nominal, abuserä ätätü de multü de prerogatiiva lorü, falsificară astu-felü monetele, în cătu ne mai putindu-se suferi inconvenientile cari facöu transacțiunile cu neputința sau förte anevoia, se inventă banca de depositu, care era unu stabilimentu, unde monetele erau primite în depositu, după valörea lorü intrinsecă, acreditändü în unu registru pre depositariu de suma primită, căruia i se deschidea unu comptu corinte, facindü banca pentru dănsulu ori ce plată prin banco-giro, adică trecändü suma la creditulu ce avea a primi de la debitorulu säu. Prima bancă de depositu fu cea din Venetia, instituită în 1171, care dură pînă în 1797; banca St. George din Genova în 1407; banca din Amsterdam fondată în 1609.

La începutü bancele de depositu fură de mare folosü, cu töte acestea progresulu comercialu a doveditu neajungerea lorü, directorii banelorü, sau bätutu de semă că depositele stau cu anii fără a fi retrase, și astu-felü, spre a nu lăsa banii se dormă în casele banchierü, începură a scompta efecte de comerciu; darü fiindü că numerariulu n'a pututu fi de ajunsü, au începutü, în locu de a plăti efectele scomptate în monetă sunătoriă, a da polițele lorü proprie, cu obligatiune d'a le plăti îndată, cândü se vorü infăcișia, adică bilete de bancă. În acestu modü bancele de depositu se transformară în bance de circulațiune. Banca din Stocholm, fondată în 1668, se crede a fi fostü cea d'äntiu bancă de circulațiune, despre care istoria posede informațiuni sicure.

Darü care este magia, care face miraculu, ca nisce bucăți de chăr-
tie, date de uă bancă fără nici uă valöre intrinsecă se circule în loculu monetei, schimbändu-se pre obiecte de valöre? Responsulu este facile.

Unu biletu de bancă a vista și la purtătoriu pöte circula și este primitu de publicu cu acelu-äși cuvântu, cu care uă polița suscrisă de unu bunu comerciant pöte fi scomptată ori cândü, și pöte fi primită în locu de banü. Biletulu de bancă nu este monetă, și cu ätätü mai puciu nu este chăr-
tie monetată, altu-
ceva nu represintă de cătu promisiunea de a se plăti îndată la infăcișiare suma ce arită. Dacă circula, și adesea remäne förte lungü timpü în circulațiune, fiindü mai comodü de cătu monetă, cauza este, că publiculu ce lu primesece are creditu în banca ce-lu a suscrisü, are

siguranța că ori cândü i va plăce ilu pöte schimba în numerariu. Este îndată de cătu unu biletu de bancă, ca și uă polița, nu pöte fi primitu de cătu numai pe cătu timpü este garantatü de unu capitale, condițiune ce bancele de circulațiune o implinescü förte bine inspirändü cea mai mare încredere în forța capitalei sociale, și în garanția portfoliului, reprezentändü contra valörea biletelorü de bancă, uă contravalöre covirșitoriă.

Vedemü dar öa biletulu de bancă, nefindü altu-
ceva de cătu uă polița, nu pöte fi monetă, cumu creșurä mulți, și räționändü, că numai Statulu are dreptulu d'a bate monetă, öa biletulu de bancă este și elü uă monetă, conchiserä, că Statulu numai are dreptü d'a emite unu semnü ecivalinte cu monetă, adică chăr-
tie monetă, bilete plătibile la infăcișiare persoanei ce le va posede.

Dupe ce espuserämü aceste noțiuni, despre biletulu de bancă, logica ne conduce a vorbi de modulu cumu trebuie a se institui uă bancă de circulațiune. La trei forme se reducü sistemele cu cari pöte a se institui uă bancă:

1° Banca statulu, cândü este organizată directamente de statü, cumu fu cea din Franca în timpulu lui Law.

2° Banca cu monopolü, adică atunci cândü este formată de uă companie privilegiată, avindü singurä dreptulu d'a pune în circulațiune bilete a vista, cumu este în cea mai mare parte a Europei.

3° Libertatea bancariă, când se lasă libertatea d'a se forma ori câte bance de circulațiune, adoptändü libera concurența, cumu se practică în America de Nord și în parte în Scoția.

Vomü avde a esamina aste trei sisteme, basändu-ne pe date statistice spre a vedde care din trinsele este mai bună și pînă urmăre pe care ar trebui se-lu adoptämü și noi, fără a copia orbesce ce se face în Franca seü în Englitera.

1° Banca Statulu. Förte mulți suntü aceia ce susținü că unu statü trebuie se fonde öe însuși uă bancă a statulu, uă bancă națională, creșindü că atunci operațiunile acelei bance ar fi mai sicure și öästigurile ce arü da ca bancă ar intra erü în punga contribuitorilorü.

Da, dacă teoria și sperința ne ar fi demonstratü că uă asemenea sistemă pöte reuși, nimicu n'ar fi fostü mai doritü de cătu a o adopta; și una și alta însă vorbesce din contra, probändü că în locu de cäștig n'aduce de cătu perderi pentru publicu.

A pretinde că numai statulu are dreptulu a fonda uă bancă de circulațiune este a pretinde unu ce nedreptü. Dacă biletulu de bancă, după cumu amü probatü, nu este decätü uă polița, cumu pöte veni statulu a pretinde că numai d'insulu are dreptulu a scöte asemenea polițe? Unu comerciant, unu banchierü privatü, nimine nu-i pöte nega dreptulu de a suscrie câte polițe voesce, fiä cu scadința fiä a vista; cumu öre s'arü pute nega acestu dreptü tocmai unei companie, care presintă de mij de ori mai mare garanți decätü unu simplu particularü? De ce öre publiculu primesece biletele de bancă? Pentru că-i convins, pentru că are încredere în bancă, pentru că voesce, și cooperändü voința lui, face unu contractü. A öpri darü ca ori ce bancă se pöta pune în circulațiune, bilete a crede öa numai statulu pöte avde acestu dreptü, este uă nedreptate a nega indivizibilu dreptulu naturale d'a face contractari licite. Darü se lăsamü dreptulu de vedere de interesü publicu, care totu d'auna trebuie se fiä preferitü.

Se dișe că fiindü banca a Statulu, operațiunile se larü fi mai sicure. Nici de cumu; tocmai atunci amü inspira mai puținä siguranță publiculu. Cumu öre s'arü pute crede că biletulu de bancă ar pute circula mai bine, fiindü datü de banca Statulu, care printr'ua singurä lege pöte suspende,

1° Veți „Romanulu“ No. 113—115 din 25 Aprilie 1862.

după numeroșele sele trebuințe convertire biletelorü în monetă și dändu-le cursü forțatü; cumu dișe, ar pute circula mai bine biletele unei bance a Statulu, care nu pöte avde nici o responsabilitate către publicu, de cătu biletele unei bance private, care este responsabil, care nu pöte suspende plata biletelorü, care, avindü unu interesü ca privatü multü mai mare de cătu acela ce pöte avde funcționariulu publicu, se silesece a inspira și a mări creditulu? — Noi n'o putemü înțelege și nici că pöte esiste.

„Guvernulu, se esprime renuntulu economistü Boccardo, nu este bunu la altu-
ceva de cătu a governa, și chiarü în acesta trebuie a restringe cătu se pöte mai multü acțiunea sa. Ca directorü de ori ce întreprindere economică, este celü mai reu administratorü posibil. Pentru celü ce cunöșce grijele, activitatea necontenită ce trebuie se aibă unu banchierü, spre a pute conduce bine operațiunile sale, va înțelege lesne öa amplotatul guvernulu, cu comoditatea sa birocatică, cu neinteresarea sa personale, nu pöte fi în stare a face se progresese creditulu a implini datoriele nenumerate și delicate ale unu banchierü.“

Creșu că, neputindu-se nega asemenea adevăruri, se pöte vedde lesne öa uă asemenea bancă ar fi departe de a inspira și de a merita creditulu publiculu. Darü, afarä de acesta, cândü Statulu are în mäna sa uă bancă, fondată de d'insulu, nu lipsesce mai nici o dată a abusa de d'insa și a o converti în fabrica de chăr-
tie, aducändü cele mai mari pagube și perturbatiuni în comerciu, cea-a ce sperința ne a probatü cu banca Statulu fondată în Franca de Law.

La mörtea lui Ludovicu XIV, deficitulu tesaurulu francez era mai mare de 3 miliarde de franci, creșindü în fiä-care anü, cu 77 milioane; imperiulu ne mai fiindü suptu mäna lui Ludovicu, era în disoluțiune, funcțiunile, rangurile, justiția se vindea, creditulu Statulu era perditü și era silitu a plăti 20 și apoi 50 % creditorilorü seü. Spre a evita pînă la unu punctu öre care ruina ce amenința finanțele, falsifică monetele, rädicändü la 20 franci valörea nominală a Ludoviculu de aurü (Louisdör) care mai nainte nu prețuia de cät 14. În asemenea stare de lucruri Ion Law se presintă la reginela Filp d'Orléans aretändu-i modulu cum Statulu instituitü uä bancă pöte face banü acoperi deficitulu și a face prosperitatea Francei. Cu töte că propunerea lui Law fusese respinsă de Victoriü Amedeu, regu alu Piemontulu, care-i respinsse

„nu sumä ätätü de avutü pentru a me ruina“, în Franca, unde adese ori ömenii suntü creșuti numai dupe vorbe și mai cu semă în acele timpuri cândü principiile economice erau förte pucinä economice, Law dobindi la 1716 privilegiulu d'a fonda (de uä camü dată) uä bancă privată cu unu capitale de 6 milioane franci împärțitu în acțiuni de câte 5,000 fr. fiä-care. Cätü timpü banca fu privată, fără ingerința directă a guvernulu, aduse cele mai mari servituri comercialu, nu era departe însă timpulu cândü banca se transformă în unu instrumentu alu guvernulu.

Unu decretü din 18 Aprilie 1717 ordină ca biletele de bancă se fiä primite în casele publice în plata tributulu și circulațiunea ajunse la 60 milioane, adică la uä cifră îndecită de capitale seü!

Darü acestea nu erau d'ajunsü, nici pentru ambițiunea lui Law, nici pentru trebuința regineli care-și inchipui că, prin ajutoriulu bancei, va pute acoperi în scurtu timpü totu deficitulu Statulu. În dată creä compania privilegiată a Indierilor Orientali, pusä totu suptü direcțiunea lui Law, care nu întârziä d'a întrebuinta totu capitalele bancei în acțiunile companiei, remändu biletele în circulațiune fără nici uä garanți. În fine, la 4 Decembre 1718, Banca din instituțiune privată fu declarată Banca regescă, Statutele sale fură cu totulu reformate și se dete cursü forțatü biletelorü în plata sumelorü mai mari de 600 fr. Unu altu decretü öpri cu totulu întrebuintarea argintulu în sumele mai mari de 10 fr. și alu aurulu în plata sumelorü mai mari de 300 fr., premia pe denunțatoriil celor ce ar contraveni,

Boccardo. Dizionario dell'Economia politica e del Comercio. Art. Banche.

se facurä persecuțiuni domiciliari, confiscări și alte demoralizări! Cursulu forțatü alu biletelorü limitatü pînă äntunci numai în principalele cetäți fu întinsü în totü regatulu. Cu töte aceste macinături meschine, cu töte aceste forșe arbitrarie, banca Statulu nu prospera și nu putu dura decätü pînă în 1720, cândü cădu totü edificiu, aducändü öea mai mare ruină comercialu și tutorü particularilorü, späimintändü ätätü de multü pe Franca în cătu în timpü de 96 ani nu se mai făcu nici unu proiectu de bancă!

Etä, darü ce consecințe pöte avde banca unu statü, öca creditulu se pöte inspira uä asemenea instituțiune, de care istoria banelorü nu ne mai dă alte esemple, afarä numai de nu vomü considera banca Vienei, care deși forwată de uă companie privată cu privilegiu, este însă în așia de strinee legäture cu guvernulu încätü nu se pöte considera decätü ca uä bancă a statulu, ca uä fabrică de chăr-
tie a sa. Sperämü darü că nu se va adopta la noi uä asemenea înestă sistemă în contra căruia vorbesce toți economistii.

II. Banca privilegiată. Fiindü doveditü ca prima sistemă nu pöte aduce decätü triste consecințe, nici unu guvernü nu imită nebulia guvernulu francez de a se face fondatoriü de bancă, ne vöindü însă a lăsa liberä ca ori ce companie se pöta forma bancă de circulațiune, le plăcu mai bine a adopta sistemä monopolulu, adică a vindde și cäte uä dată a vindde förte scumpä, pe comptulu publiculu, unei singure companie, privilegiulu de a pute pune în circulațiune bilete de bancă a vista, și la purtătorü. — Partisanii și apărătorii unei asemenea sisteme privilegiate, sau mai bine guvernale, cari prin acordarea monopolulu esercitü uä ingerința în afacurile bancei, dobindeä unu mijlocu de a găsi bani ori de câte ori aveäu trebuința, invocäri care interesulu publicu, dișindü că: este förte periculosü a lăsa liberä instituțiunea banelorü de circulațiune, căci în asemenea casü, cantitatea chăr-
tiei în circulațiune scöșe de fiä-care bancă, devine așia de mare încätü amenință d'a aduce cele mai mari crise și öa spre a evita unu asemenea inconvenient, statulu nu dă astu dreptü decätü numai unei singure companie, în modulu ce-i pare mai bine pentru asicurarea publiculu, fiindü astu-felü în circulațiune unu singuru tipu de biletu, după cumu este uä singurä sistemă monetariä.

Mai înainte de a espune noțiunile, ce sperința ne dă în astu privință, vomü areta că este cu totulu fără fundamentü și förte absurdü ce pretinde că înmulțiduse în unu statü, numerulu banelorü de circulațiune se măresce peste mesurä, cantitatea biletelorü. — Este probatü că într'ua țärä nu pöte circula de cătu uä cantitate de monetă metalică și biletu, în proporțiune cu importanța sea comerciale. Dacă uä țärä este în lipsă de numerariu, intröducänduse circulațiunea biletelorü, se implinesce deficitulu fără a se face esportatiune de monetă; dacă însă la introducereä unei asemenea sisteme țärä are în circulațiune uä cantitate de monetă toemä suficiinte pentru trebuințele interne ale schimbului, biletele supstituiduse monetei, ne apäratü că acesta perde din valörea sa și cäutä a öși diu țärä și a merge acolo unde gäsesce uä valöre mai mare, casu ce nu se pöte întâmpla la noi. — Pute va însă cantitatea biletelorü se mărească după plăcereä banchierulu?

Nici de cumu.
Se suposämü că la noi se formede uä bancă de circulațiune privilegiată, avendü unu capitale s. e. de 6 milioane lei. Acestä bancă, după cumu sperința ne probede, bucurändu-se de creditulu publiculu pöte pune în circulațiune bilete de 18 milioane lei, variändu dupe trebuințe și imprejurări. Va se dișe cantitatea numerariulu s'a mărütü cu 12 milioane, căci 6 milioane trebuie se se aște în casele bancei. Dacă însă banca ar voi a pune în circulațiune uä cantitate de biletu mai mare de cătu publiculu are trebuința, acele biletu nu pötu sta în circulațiune, ci se presintă îndată la bancă a se converti în magna, grämadinduse în numeru așia de mare încätü banca va fi silită a limita operațiunile se, a respecta legea naturală, d'ä nu scöte în circulațiune mai

multe bilete de cătu cere trebuința, de cătu publicul voeste a primi.

Ce s'ar' întâmpla însă dacă pe lângă banca ce suposaram' mai sus, ar mai existe și o altă bancă de circulațiune totu cu o asemenea cantitate de capitale? Se voru pute urca biletele în circulațiune la 36 milioane, adică 18 milioane alu primei bănci și 18 ale secunde? Nici de cum; fiindu că am' d'is, basatu pe principie economice și pe dovezile istorice ale băncilor, că nu p'ote trece peste cantitatea necesară, astufel' în' cătu numărul băncelor de circulațiune se măresce, cu atât f'ia-care trebie se se limiteze mai multu în emiterea bilcetelor, mestră ce suntu constrinse a oserva, de nu voescu a se ruina, a căde victima concurențelor. Așia, în casulu ce se pososaram' ambele banche trebie se se limite a scote în circulațiune numai câte 9 milioane, fiindu astufel' biletele mai garantate cu libertatea de cătu cu monopolu, cea-a ce vomu proba și în articulu viitoru cu băncelu din Scoția și din America de Nord.

Vodem' daru, că nu interesulu publicu f'ac'u pe guverne, a acorda privilegiulu de bancă numai unei singure companie, ci interesulu propriu d'a avea în puterea lor' unu mișlocu putinte, de a face cu inlesnire imprumuturi cari par' mai pucinu odiose, chiaru cu risculu de a aduce cele mai mari perturbațiuni în comerț. Multu mai bine însă și cu cea mai mare sagacitate descrie cauza unor' asemenea monopoluri G. B. Say, una din cele mai însemnate autorități economice:

„Pentru a-și multiplica beneficiurile, băncile suntu foarte dispuse a cere cu stăruință de la autoritate unu privilegiu exclusiv pentru operațiunile lor'. Numérosel' și importantile relațiuni, ce dinsele mântin cu publiculu, șcuranța și facilitatea ce procură comerțulu, dau întreprindătorilor' argumente în favorele. Din partea sa autoritatea publică, care foarte desu sacrifică interesele guvernaților în favoarea guvernanților este dispusă a acorda asemenea privilegii, de care profită și ea. Banca Engliterei a făcutu totu d'aua anticipațiuni guvernulu pină în momentulu cându acesta nu mai putândi a-i plăti se vedu și dinsa fără mișlocu, a plăti obligațiunile s'ele. Acelu-ași lucru se întâmplă în 1783 cu casa de scontu din Paris, care era o adevărată bancă.”

Daru numai teoria fără esperință nu este eficace a pute convinge despre un sistem bunu s'eu rea. Dacă în chimia, în fizică ca în ori ce știință pozitivă, nu se p'ote proba adevărulu de cătu prin execuțiunea sperimentelor, în știința sociale, în economia politică suntu faptele numai, cari potu invalida un teoriă și a demonstra dacă este falsă sau bună. Spre a proba însă cătu de periculosă este sistema monopolulu de bancă, a proba cumu totu d'aua guvernele abuzar' de aceste instituțiuni transformându-le în instrumente de guverni, în istoria băncelor' găsim' destul' esemplu, pe cari to vomu espune în articulu viitoru, vorbindu despre banca Francioi și a Londrei. (Va urma).

Genova. A. VERICIANU.

INSURECȚIUNEA POLONA.

Din ce în ce ajunge mai probabilu că Francia s'a decisu a trage sabia din t'ecă pentru liberarea Poloniei și nici nu p'ote da ajutorulu s'eu unei cauze mai populare, mai simpatice și mai interesante. Unu corespondință de la Paris ne spune că această decisiune, de și nu este oficială cunoscută, se vede din multe semne și simptome. Din aceste simptome sunt: renunțarea Principei Napoleon d'a face căletoria sa la Egiptu, sosirea unui oficiariu superioru de marină Suedă la Paris, tonulu ostile Rusiei alu diaristicii franceze, apoi fapta că pe masa de lucru a Imp'aratu Napoleon se găsescu acumu în permanință charte geografice ale Rusiei și Poloniei, că le studie cu mare atențiune și că a fostu adesea suprinsu de ministru s'ei absorbitu în acestu studiu. Se ne aducem' aminte d'unu pasaj din nota franceze trâmisa la Petersburg, care zice: „Convulsioniile temporale în Polonia suntu semnul caracteristiu alu unu reu înrădăcinatu. Nu

remane nici un îndoielă despre ineficacitatea combinațiilor ce s'au cerat pînă acumu cu scopu d'a împaciuri t'era cu situațiunea ce i-au creatu tratatele, și care dovedesce, după părerea noastră, că pretențiunile Imp'aratu Napoleon nu se voru multămi cu ore cari concesioni, cu nisece reforme parțiale sau c'unu simulaeru de Constituționalismu. Guvernu Tuilerielor', ne spune corespondentele nostru, a trâmisu unu aginte alu s'eu în Polonia, cu însărcinarea d'a raporta despre starea lucrurilor acolo. De la acestu aginte a primitu comunicațiunea, că de căte-va septemane insurecțiunea a făcutu mari progrese atâtu în privința puterii cătu și în a întinderei sale. — Baronele Gros a raportatu de la London uă espresiuine a Lordulu Russell cătră unu din reprezentanții puterilor' streine, atinșătoru de cestiunea polonă; Lordulu Sussell zise că, chiaru dacă baionetele rusesci aru isbuti a birui insurecțiunea polonese, totu nu voru putea nimici cestiunea polonă. Este cunoscutu și netăgăduitu că în Erancia se nrolază puteri de totu felulu pentru insurecțiunea polonese, și că din timpu în timpu p'ecă, din Paris, mice despărțiri spre a merge la locul destinațiunei lor'; mișlocu de căletoria și instrucțiunea le primescu de la comitatulu de la otelulu Lambert. Poliția franceze, care scie totu, nu scie nimicu despre acesten sau se p'eface că nu scie. Nici Engliterea, nici Austria nu par' dispuse a lua unu rolu activu în eventualitatea unu rebelu rusescu. Austria a declarat' pozitivu că nu voiesce a merge mai departe de cătu la uă acțiune diplomatică. Diariulu franceze „Pays” d'ice, că Francia nu se va incurca singură într'unu rebelu, însă nu tăgăduiesce putința unu rebelu în unire cu alți aliați, f'ia și d'alut' doile rândă; apoi aflăm' din sorginto sicure, că Engliterea nu va împiedeca uă coalițiune eventuală a Francei cu v'una sau mai multe puteri secundarie în contra Rusiei.

De și am' datu întâietate acțiunei diplomatice în relațiunea noastră, nu vomu prin acesta a d'ice că așteptăm' de la ajutorulu străin scăparea Poloniei: am' fostu totu d'aua și suntem' necontentitu de părere c'unu popor' nu-și p'ote dobîndi libertatea de cătu prin sine, prin propria sa putere; negreșitu ar fi uă nebuniă a desprețui ajutorulu străin, daru numai ea prin voință și stăruință sa p'ota redobîndi naționalitatea și independința sa. Dacă puterea rusescă ar fi isbutit a sugruma insurecțiunea polonese, nici uă cooperatiune diplomatică a puterilor' europene n'ar fi putut' se i redde viață. — Nuvelele de la teatrulu de rebelu continuă a fi favorabile cauzei polone; insurecțiunea armată se organiză și se întinde, numărulu combatanților creșce, armele se înmulțesc și t'ote clasele societății i'eu parte: rescolă a ajunsu generale și naționale.

Ca și insurecțiunea din Polonia, rescolă din Lithuania câștigă din d'ici în d'ici mai multu putere. Scopulu principale este acolo d'a rescuța părțile septentrionale ale țerei spre a câștiga țărmurile Baltice. Dacă va isbuti acestu planu, atunci rescolă lithuană a făcutu celu mai mare serviciu insurecțiunii polone, fiindu că prin acelu mării se va pute introduce totu felulu de arme, de munițiuni și de materiale de rebelu, cu t'otă voghierea corăbiilor rusesci. Chiaru și acumu au primitu insurecțiunii mari ajutorie p'acea cale. Citim' în „Dziennik Poznański” de la 15 Aprile, că în septemana Pascelor' a debarcatu la țărmulu Samogitiiei apr'ope de Telsze doue corăbii cu arme și materiale de rebelu, cari au fostu primite cu celu mai mare entusiasm de bucuria de cătră insurecțiunii. Rusii au sositu p're târziu spre a popri desbarcarea. La 13 Aprile a isbutit uă a treia corăbiu a arunca ancora între Memel și Polangen într'unu locu pădurosu. Afară de arme au desbarcatu 300 de omeni bine armați, cari a risipit uă jumătate de scadronie trâmisa în contra lor' de la Lipawa. Totu materialele de rebelu a fostu scortălu de colone de insurecțiunii și a ajunsu întregu la loculul destinațiunii sale. Rescolă în Lithuania este generală și populară; țărani al'ergă cu grămada în rândurile insurecțiunilor, împingi uoi cu s'eu de simțimintele lor' religioase. Unu singuru satu a trâmisu 250 țărani la luptă în contra Rusilor'. Afară de

motivulu religiunii, îl îndemna pe țărani și barbăriele soldaților rusesci a face cauza comună cu insurecțiunii; în cendiările și răpirile mai cu s'eu mă deschisă ochii lor' și le au aretat unde suntu inimicii lor'. Și evreii din Polonia i'eu din ce în ce mai multu parte la insurecțiune, mulți dintr'înșii au cădutu pe câmpulu bătăliei combătându în rândurile insurecțiunilor.

În urma unei ordine a guvernulu naționale, prefectura (revoluționare) orașulu Wilna invită pe t'otii cetățianii patrioți și pe t'otii locuitorii orașulu a da supunere și ascultare numai guvernulu naționale și autorităților' departimentale instituite de d'ansa în provinciele Lithuaniei. Avem' înaintea noastră următoria proclamațiune:

1. Se popresce și se va pedepsi cu severitate numerele acelor' persoane cari suntu membri organizațiunii naționale și cari lucră în spiritulu iei; respândirea de nuvele inventate spre a turbura spiritele și publicarea intențiunilor' autorității' naționale; t'ote aceste fapte se voru considera ca crime în contra cauzei comune a liberării patriei.

2. T'otii, la căți a datu Dumneșu putere d'a m'ani armel' suntu obligați a continua ocupațiunea lor' actuală și a aștepta apelulu, ce li se va face la timpu spre a se aduna suptu drapelulu naționale; acestu apelu li se va face cunoscutu prin delegații guvernulu naționale. T'otii căți n'au primitu uă însărcinare speciale, suntu proprii d'a forma despărțiri de insurecțiunii, fiindu că uă asemenea acțiune izolată ar pericla pe acei ce voiescu a servi patria fără nici unu profitu pentru țera.

3. Stringerea contribuțiilor' voluntarie și impozitelor' naționale se va sevri de către persoane într'adinsu autoritate, cari voru da citanțe.

4. Se invită t'otii la cea mai mare economiă în cheltuelile lor'. În impregiurările actuale, proprietatea particulară este uă avuție comună și economia ce face unu particularu profită avuției comune, înlesnesce dobândirea libertății.

5. T'otii proprietari de moșie, afară din cei bătrani, copii sau bolnavi au a p'arasi orașulu și a lua reședință lor' acolo, unde patria are trebuințe de d'ansii.

6. T'otii suntu datorii a îngriji de armele și munițiunea ce posedu, a le păstra de ori ce stricăciune și a le ap'era pînă la cea după urmă picătură de sânge.

Proclamațiunea se termină c'unu apelu înfocatulu la t'otă națiunea.

Și în intrulu Rusiei mișcarea creșce și i'eu unu caracteru din ce în ce mai seriosu; uă mulțime de oficiari rusesci servescu în rândurile insurecțiunilor', și t'ote clasele intelligenți suntu pentru asurescțiunea polonă, de la care se așteptă și pentru Rusia regeneratiunea.

DIURNALELE STREINE DESPRE CONGRESUL ROMÂN.

Românii, și congresulu român suntu și acumu obiectulu primariu alu gazetelor' nemțiesci și unguresci, unele pretind' a fi mai bine informate despre opiniunea publică română, de cătu chiaru Românii, dar totuși de a profetisa rezultat ilu se ferescu t'ote. Unu corespondent din Sibiu a „Cor. Gen.” scrie că atențiunea Transilvaniei întregi e îndreptată asupra congresulu, și în unele cercuri cred' că de la rezultatulu acestu-ia va depinde conchiământu dietei transilvane; da această redacțiunea Cor. Gen. și face nota d'icându, că dieta se va conchiama la t'otă întâmplarea, și p'ote că încă mai înainte de inchiderea congresulu. „Presse” nu nutresce ceva speranțe mari pentru rezultatulu congresulu, căci procedura Românilor' se vede a fi d'abia, și la acesta — d'ice „Presse” — guvernuulu este de vină, pentru ce n'a făcutu Românilor' concesioni? Căci de ar fi făcutu această, astăci cu securitate ar pute conta pe congresu, însă ei numai totu au sperimentat' și pipăit' cându în dr'epă, cându în st'anga, în locu de a stabili unu censu în legea electorale mai micu de cătu celu din 1848. „Presse” abia scăpa din gură întrebarea; pentru ce nu s'au

făcutu concesioni Românilor'? — de locu o și ia jurnalulu mag. „Fügetlen” la descălcit'oria d'icându, că a fi mai liberale de cătu legile din 1848 ar însemna a face licitațiune de drepturi politice pentru nisece rezultate trecătorie, apoi ad'oge acestu jurnal' magiaru următoriale; „Așia se vede, că „Presse” a uitat' uă impregiurare, că Austria încă nu e republică, și nu p'ote adopta sufragiulu universalu, fără periclu, mai suntu certe, margini peste cari nu este ertat' a p'asi, căci de le ar petrece ar fi mințiune identitatea intereselor' magiare cu ale monarchiei, ar fi mințiune t'otă solidaritatea adeverulu acelu istoricu cumu că Austria ca putere mare și are centrulu gravitațiunei sale în magiarime — noi credem' și pentru aceea privim' cu securitate și fără frică în facia viitorulu.” — Acestea suntu cuvintele lui Fügetlen cari noi reproducem' fără nici unu comentariu, fiindu convinsu că totu Românulu și va șci face s'ieu comentariu la aceste tese noue, ce lui Fügetlen i-ar place a le viri în științele politice; din partene credem' că au trecut' timpul privilegiilor' nu numai pentru caste, ci și pentru națiuni și astăci centrulu de gravitate alu Austriei ca putere mare nu e numai magiarimea — precum' nici n'a fostu nici cându, — ci t'ote poporele imperiulu, și dacă imperiulu și are puterea sa mai mare în orientulu s'eu, apoi părțile constitutive ale acestui orientu le facu mai multe națiuni prin contribuțiuni egale. Acestu jurnal' d'ice mai departe, cumu că guvernulu n'au avut' nici odată mai bună ocaziune ca și acu de a folosi Transilvania spre scopurile sale, căci amplotiații magiaru s'au retrasu, iar frănele guvernariu le au luat' Românii în m'ani. — Noi din contra scim' că amplotiații magiaru și acumu suntu în oficiile lor', iar locurile celor' ce s'au retrasu le-au ocupat' alții mai cu s'eu magiaru, dar se aducem' si esemple, în comitatulu Albei de giosu, în ședințele comitetulu de curându ținute, cerându românii restauratiunea, magiaru și au ferit' de ea de și erau cu majoritate reprezentati în comitetulu cottsensu; și mai multe casuri am' pute enara, însă ne consta în timpu.

Wanderer se espriime că nu scie ce se aștepte de la congresulu românlor', de ore ce acestia n'au simpatii mari nici austriace nici unguresci, care în unulu vorbesce de o personă română cu influința mare, și același timp' ar fi avut' legătură cu antelupătorii pentru patenta din fauru, cu capii dietei unguresci și cu principele Cuza; acesta o d'ice apoi a fi tipulu întregi politice române în miniatură. „N. Nach.” despre dieta Transilvană scrie că guvernulu se va misui a stabili o lege electorale, care se corespundă atâtu impregiurărilor', cătu și nisuițelor' guvernulu. În cercurile mai înalte se ocupă declinulu cu cestiunea: cumu se va deschia dieta Transilvană în privința trâmiteri deputaților' la senatul' imperialu? Punu mare ponderositate pe stăruințele Esc. Sale părintelui episcopu bar. de Șaguna. După părerea noastră Escel. Sa ca român' probat' va face totu ce va fi în interesulu națiunei noastre, în conțelegere cu Escel. Sa metropolitulu și intelligența română.

„Morgen Post” din 19 Aprile scrie: „De doui ani se vorbesce despre conchiământu dietei Transilvane Monarculu a demandat' conchiământu, ma și timpul' au def'iptu, însă fără rezultat. Cancelaria de curte Transilvană „s'a pușficat”; și în fruntea ei a p'ășit' unu credinciosu alu lui Schmerling: curtea de apelațiune din Sibiu s'au reorganizat' și o serie întregă de schimbări cu persoanele a-

retă că ministeriulu de Viena neobositu se nisuesce a-și asocura învingerea principulu s'eu în această țera depărtată și mărginașă. Ci rezultatele nisuițelor' guvernulu au fostu că univ'ersitatea națiunei săsesci s'a deschiarat' pentru senatul' imperialu, ma au pofit' se se introduce în Transilvania și legile acele, ce le-au adus' senatul' imperialu angust. — În Transilvania, națiunile suntu mestecate. S a s i i, emigranți vechi nemțiesci s'au susținut' prin țaria caracterulu lor', priu nisuiție și prin cultură, elupându-se la o ștare descliniată. Ungurii și consăngeni lor' Secui suntu posesorii cei mari, din s'itul lor' e aristocrația, a lor' suntu numile tradițiunale istorice, ei au fostu în Transilvania cei ce dedau tonulu. — Pe lângă sasi, unguri și secui viețuia și o masă fără nume în nescință și între relațiuni strinse, acesta însă e majoritatea țerei, și-și redica capulu numai din cându în cându, d. e. pe timpul' lui Iosif II. prin rescolă comunistă și-a dovedit' consciința de naționalitate. — Românii în Transilvania n'a avut' o stare politică descliniată, de și odată eră a lor' pământulu, de și suntu în majoritate. Anulu 1848 i-au aflat' pe români și sasi pentru Austria în rebelu contra ungorilor; însă n'au căpătat' drepturi politice ca remunerațiune, căci reacțiunea nu cunosce drepturi politice; au ramas' românii până astăci, cându suntu chiamați a aduce nisece decisiuni competente în certe privințe, și la t'otă întâmplarea cu urmări mari, — românii pentru prima dată voru trâmite deputați la dieta Transilvană. — Cumu că sasi se voru declara în contra, deci puterea decisivă e în m'ani românilor', pentru că la partia căria ei se voru alătura, aceia va deveni în majoritate. Întru astu-fel' de impregiurări e lucru firescu că ambele partite se ocupu cu ratiucinari despre procedura ce o voru observa românii, fără ca se scie ceva sicuru despre propusurile românilor'. Acuma atențiunea s'a îndreptat' asupra unei acțiuni ce se chiama congresu român' naționalu. Conțelegerea acestui congresu i atribuescu puterea decisivă. Ungurii d'ic' că dintre 30 persoane n. u. numai 5 suntu independente, prin urmare guvernulu p'ote avea speranțe pentru rezultatulu congresulu. Însă dacă considerăm' deschiarățiunile făcute de gazetele oficiose asupra adresei, observăm' de locu că cancelaria de curte nu nutresce mari speranțe, de și congresulu e compus' din astu-fel' de elemente. — Cumcă pe românii pentru decisiunile lor' se nisuescu a-i atrage pe întrecute, acesta nu va strica consolidarea puterii naționale române ce se trescesce. De bună s'eu c'ele ce s'au întâmplat' în principatele dunărene vecine, uniuinea țerei românesce cu a Moldaviei, n'au putut' se remană fără influința asupra românilor' din Austria, și visurile și esaltațiunile romanismulu de Bucuresci, se par' a fi în cursu ici colo asupra unor' români din Transilvania. Se vorbesce că dorința de peste graniți aru fi ca românii să se declara și în contra senatulu imperialu, purtându totu-odată rebelu în contra elementulu magiaru. Alatu-a o sicuru că în congresu suntu influințe nemțiesci, unguresci și de ertat' a d'ice panromane? (terminu nou Red.). Oare li voru decisiunile congresulu de at'ata ponderositate, căte li se însuesce? Nu scim'. Dar veri cumu se fie aceste decisiuni, guvernulu va trebui se conchiame cătu mai curându dieta Transilvaniei, ca prin acesta se vindece morbulu celu cronicu, ce ține de doui ani.” (Concordia.)

